

Citiți lecția din manual: *Anul 1989 în context internațional. Revoluția din decembrie 1989 în România*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Anul 1989 în context internațional. Revoluția din decembrie 1989 în România

1. Anul 1989 în context internațional

- 1985-1991 - perioada administrației liderului sovietic Mihail S. Gorbaciov: promovarea politicilor Perestroika (din limba rusă: „reformă”, „reconstrucție”) și Glasnost (din limba rusă: „deschidere”, „transparentă”), cu scopul de a spori eficiența economică sovietică și de a reduce corupția;

- în paralel, Gorbaciov a inițiat o schimbare în politica externă, înlocuind doctrina Brejnev (intervenția, chiar armată, în statele socialiste în care sistemul a fost pus în pericol) cu doctrina Sinatra (dreptul statelor socialiste de a își alege propriul drum, inclusiv schimbarea regimului politic);

- 6 februarie-29 decembrie 1989 - prăbușirea regimurilor comuniste din Europa Centrală și de Est:

I. Polonia: 6 februarie-15 aprilie - desfășurarea „Convorbirilor Mesei Rotunde”: reprezentanții opoziției democratice, Bisericii Catolice și secretarul-general al P.M.U.P. (Partidul Muncitoresc Unit Polonez) Wojciech Witold Jaruzelski (1981-1989), au purtat discuții cu privire la schimbarea regimului și tranziția la democrație. 4 iunie - mișcarea sindicalistă *Solidaritatea*, condusă de Lech Walesa (1990-1995), a câștigat alegerile naționale, iar prim-ministru a devenit Tadeusz Mazowiecki.

II. Ungaria: 13 iunie-18 septembrie - desfășurarea „Mesei Rotunde Naționale”: negocieri purtate între membrii opoziției democratice și ai regimului comunist reprezentat de secretarul-general al P.S.M.U. (Partidul Socialist al Muncitorilor din Ungaria) Karoly Grosz (1988-1989) și prim-ministrul Miklos Nemeth, cu privire la cadrul noii ordini politice și tranziția la democrație. 7 octombrie - P.S.M.U. și-a schimbat numele în P.S.M. (Partidul Socialist Maghiar). 23 octombrie - proclamarea Republicii Ungaria și sfârșitul epocii comuniste.

III. Germania de Est: 7 octombrie - în țară au avut loc numeroase proteste anticomuniste. 9 octombrie - desfășurarea „Demonstrațiilor de Luni”: la Leipzig, peste 70.000 de protestatari au cerut libertate ⇒ 18 octombrie - secretarul-general al P.U.S.G. (Partidul Unității Socialiste din Germania) și președinte al Consiliului de Stat Erich Ernst Paul Honecker (1971-1989) a demisionat, fiind înlocuit de Egon Rudi Ernst Krenz (1989). 7 noiembrie - în urma presiunilor publice, guvernul est-german a demisionat. 9 noiembrie - căderea Zidului Berlinului: germanii au luat cu asalt punctele de trecere din Berlinul de Est, deschizând granița spre partea de vest a orașului, aflată sub controlul Germaniei de Vest (R.F.G.: Republica Federală Germană). 6 decembrie - conducerea P.U.S.G. a demisionat pentru a permite instaurarea unui regim de tranziție, care să pregătească organizarea alegerilor libere.

IV. Bulgaria: 10 noiembrie - secretarul-general al P.C.B. (Partidul Comunist Bulgar) și președinte al Consiliului de Stat Todor Hristov Jivkov (1954-1989) a fost înlăturat de la putere în cadrul unei lovituri de stat interne a partidului ⇒ 17 noiembrie - secretar-general al P.C.B. și președinte al Consiliului de Stat a fost ales Petăr Toșev Mladenov (1989-1990; 1990). 11-13 decembrie - ca urmare a intensificării protestelor la nivel național, regimul comunist a început tranziția la democrație.

V. Cehoslovacia: 17 noiembrie - la Praga, o demonstrație organizată pentru a comemora 50 de ani de la moartea unui student ucis de naziști a fost reprimată de poliția comunistă ⇒ debutul Revoluției de Catifea. 19 noiembrie - pentru coordonarea opoziției anticomuniste, s-a format în Cehia Forumul Civic, condus de Vaclav Havel (1989-1992; 1993-2003), și în Slovacia a apărut organizația Publicul împotriva violenței. 24 noiembrie - în urma protestelor naționale, conducerea P.C.C. (Partidul Comunist din Cehoslovacia), inclusiv secretarul-general Milos Jakes (1987-1989), a demisionat, iar puterea a fost preluată de Karel Urbanek (1989). 28-29 decembrie - Alexander Dubcek (liderul „Primăverii de la Praga” din 1968) a fost ales președinte al Parlamentului, iar Vaclav Havel a fost ales președinte al Cehoslovaciei, marcând victoria deplină a revoluției și tranziția la democrație.

2. Revoluția din decembrie 1989 în România

- cauzele izbucnirii revoluției din România au fost următoarele:

- a. Economice: industrie grea supradimensionată și neperformantă, agricultură subdezvoltată;
- b. Sociale: raționalizarea alimentelor, suprimarea libertății de gândire, interzicerea contactelor cu străinii și cultul personalității cuplului Ceaușescu.

I. Timișoara:

- 16 decembrie 1989 - declanșatorul revoltei timișorene a fost evacuarea forțată a pastorului reformat Laszlo Tokes, un important critic la adresa regimului în mass media internațională ⇒ scânteia revoluției române;

- 17 decembrie - demonstrațiile de protest din oraș (s-a scandat „Jos Ceaușescu!”, „Jos tiranul!” și „Fără violență!”) au fost reprimare violent de către forțele Securității și cele ale Armatei ⇒ 122 de morți;

- 18-21 decembrie - demonstrații au preluat conducerea orașului, iar soldații s-au alăturat acestora ⇒ Timișoara a devenit primul oraș din România liber de comunism („Azi în Timișoara, mâine-n toată țara!”).

II. București:

- 21 decembrie 1989 - Ceaușescu, revenit dintr-o vizită diplomatică în Iran, a convocat un miting la București, în fața Comitetului Central al P.C.R., scopul fiind condamnarea evenimentelor de la Timișoara, pe care le-a catalogat drept huliganice;

- 21/22 decembrie, noaptea - s-a tras în populație și s-au făcut arestări;

- 22 decembrie:

a. Ceaușescu a organizat un al doilea miting, care s-a transformat spontan într-o demonstrație anticomunistă;

b. Fuga cuplului Nicolae și Elena Ceaușescu, cu elicopterul la Târgoviște, unde a fost prins și arestat;

c. Manifestanții au ocupat sediul T.V.R. (televiziunea română), radioului și C.C. (Comitetul Central) al P.C.R. După preluarea controlului asupra T.V.R. Ion Caramitru și poetul Mircea Dinescu, în mijlocul mai multor revoluționari, s-au adresat telespectatorilor, anunțând fuga dictatorului, și formând cu degetele litera V (semnul victoriei), rostind celebra frază: „Am învins!”;

d. Formarea C.F.S.N. (Consiliul Frontului Salvării Naționale), condus de Ion Iliescu (1990-1996; 2000-2004), Petre Roman și Dumitru Mazilu, care a preluat conducerea statului, iar armata a trecut de partea revoluționarilor.

- 23-25 decembrie - au avut loc lupte înverșunate cu forțele loiale fostului regim: angajați ai forțelor de represie au intrat în acțiune, cu scopul de a crea panică și teroare.

III. Restul țării:

- 21-22 decembrie - evenimente similare cu cele desfășurate la Timișoara și București au avut loc în majoritatea orașelor mari din România: Arad, Sibiu, Brașov, Cluj-Napoca și Constanța.

- **25 decembrie** - a avut loc procesul cuplului Ceaușescu, acuzat de genocid, subminarea economiei naționale și pentru încercarea de a fugi din țară ⇒ la insistențele lui Ion Iliescu, Silviu Brucan și Gelu Voican Voiculescu, generalul Vasile Ionel, însărcinat cu organizarea procesului Ceaușeștilor, i-a găsit vinovați pe inculpați de toate capetele de acuzare și i-a omorât în aceeași zi, prin împușcare cu plutonul de execuție.

- consecințele revoluției din decembrie 1989 în România au fost următoarele:

a. Înlăturarea dictaturii comuniste și revenirea la democrație ⇒ 1104 morți și 3321 răniți, dintre care 221 civili și 663 militari;

b. Constituirea statului de drept, demararea procesului de reformare și restructurare a economiei românești ⇒ tranziția la economia de piață.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

https://www.youtube.com/watch?v=YM_Xpsx8RG4

https://www.youtube.com/watch?v=qK_xPf532bw

<https://www.youtube.com/watch?v=1F7ibY7Pjo8>

Fișă de lucru: Anul 1989 în context internațional. Revoluția din decembrie 1989 în România

Citiți cu atenție textele de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

A. „Un fapt tulburător și unic în istoria universală s-a petrecut atunci în România: în lupta dintre armată și <<teroriști>>, partea înfrântă - <<teroriștii>> - nu a lăsat pe <<câmpul de bătălie>> nici un mort, nici un rănit și nici un prizonier. Acest fapt neobișnuit a îndreptățit ipoteza (...) că, în realitate, <<teroriștii>> au fost un grup restrâns de diversioniști. Acțiunile lor, amplificate de anunțurile și apelurile isterice de la Televiziune, au creat un climat de adevărată teroare în rândurile populației, stăpânită în cea mai mare parte a ei, de gândul de a supraviețui în fața acestor forțe malefice care a atacat, ucis, otrăvit apa, etc.”

(Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

B. „Cetățeni și cetățene, trăim un moment istoric. Clanul Ceaușescu, care a dus țara la dezastru, a fost eliminat de la putere. (...) Se deschide o pagină nouă în viața politică și economică a României. (...) Scopul FRONTULUI SALVĂRII NAȚIONALE este instaurarea democrației, libertății și demnității poporului român. (...) Ca program, Frontul propune următoarele:

1. Abandonarea rolului conducător al unui singur partid și statornicirea unui sistem democratic pluralist de guvernământ.
2. Organizarea de alegeri libere în cursul lunii aprilie.
3. Separarea puterilor legislativă, executivă și judecătorească în stat și alegerea tuturor conducătorilor politici pentru unul, sau cel mult, două mandate. Nimeni nu mai poate pretinde puterea pe viață. (...)
4. Restructurarea întregii economii naționale pe baza criteriilor rentabilității și eficienței. Eliminarea metodelor administrativ-birocratice de conducere economică centralizată și promovarea liberei inițiative și a competenței în conducerea tuturor sectoarelor economice.
5. Restructurarea agriculturii și sprijinirea micii proprietăți țărănești. (...).”

(Consiliul Frontului Salvării Naționale, *Comunicatul către țară*)

1. Selectați, pe baza sursei A, efectul acțiunilor „teroriștilor” asupra populației.
2. Precizați, pe baza sursei B, care a fost obiectivul declarat al Frontului Salvării Naționale.
3. Menționați, pe baza sursei B, prevederile care au avut în vedere realizarea unui sistem democratic.

BIBLIOGRAFIE:

1. Mălăelea, Daniel, Niculescu, Anita-Sabina, Horga, Paula-Coca, Prună, Nicolae, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Akademos Art, București, 2025.
2. Boșcodeală, Felicia Elena, Ciobanu, Loredana, Gîlă, Cristina-Iulia, Șerban, Nicolae, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Booklet, București, 2025.
3. Stoica, Stan (coordonator), Ștefănescu, Alexandru V., Preda, Elena, Becheru, Dragoș, Bilcea, Valentina, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura CD Press, București, 2025.
4. Bălănescu, Flori (coordonator), Anton, Mioara, Muller, Carmen, Mihai, Florin-Răzvan, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Corint Logistic, București, 2025.
5. Ghețău, Gheorghe-Florin (coordonator), Bratu, Alina, Ghețău, Olenca-Georgiana, Radu, Adriana, Szakacs, Roxana-Gabriela, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2025.
6. Dobrinu, Dorin, Soare, Aurel Constantin, Săvuță, Irina Ema, Rados, Maria, Căplescu, Iuliana, Gheorghe, Maria Mariana, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Litera, București, 2025.
7. Deletant, Denis, *România sub regimul comunist*, Editura Fundației Academia Civică, București, 2012.
8. Tismăneanu, Vladimir, *Stalinism pentru eternitate: o istorie politică a comunismului românesc*, Editura Polirom, Iași, 2005.
9. Kenyon, Paul, *Copiii nopții: povestea stranie și eroică a României moderne*, Editura Litera, București, 2022.
10. Shafir, Michael, *România comunistă (1948-1985). O analiză politică, economică și socială*, Editura Meteor Press, București, 2020.
11. Cartianu, Grigore, *Crimele Revoluției. Sângeroasa diversiune a K.G.B.-iștilor din F.S.N.*, Editura Adevărul Holding, București, 2010.
12. Cartianu, Grigore, *Sfârșitul Ceaușeștilor. Să mori împușcat ca un animal sălbatic*, Editura Adevărul Holding, București, 2010.